

Beleidskader financiële participatie duurzame energie

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Alphen aan den Rijn wil in 2050 energieneutraal zijn. Dit is vastgelegd in het Coalitieakkoord Zichtbaar en Dichtbij en het Duurzaamheidsprogramma. Om dit te realiseren is een stevige energietransitie nodig. We moeten volop energie besparen, duurzame energie opwekken en overgaan op duurzame warmte. In grote delen van onze gemeente hebben we te maken met netcongestie. Het is daarom van belang dat we toewerken naar een optimaal energiesysteem voor de toekomst. Om dit te waarborgen wordt het Duurzaamheidsprogramma op dit moment doorontwikkeld naar een programma Energietransitie.

Binnen dit Programma Energietransitie ligt onder meer de focus op het creëren van een robuust en toekomstbestendig energiesysteem, dat leveringszekerheid biedt en voor iedereen toegankelijk en betaalbaar is. Dit energiesysteem komt tot stand in samenwerking met inwoners en bedrijven. De doelstelling is om grip te hebben op ons energiesysteem, van waaruit we overige ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld woningbouw en het uitbreiden van bedrijven, kunnen faciliteren. Doel is onder andere dat we in 2030 20% van het energieverbruik duurzaam opwekken en dat we minimaal 50% lokaal eigendom bij grootschalige energieprojecten realiseren.

Een kader voor financiële participatie bij grootschalige energieprojecten is belangrijke pijler van deze ambitie. In december 2023 is ook de motie 'Lokaal eigendom energietransitie' aangenomen, waarin gevraagd wordt om een beleidskader voor lokaal eigendom en omwonendenregelingen voor te leggen aan de Raad. Dit beleidskader financiële participatie duurzame energie opwek is een uitwerking van deze motie.

Daarnaast heeft de gemeente Alphen aan den Rijn in juli 2021 het algemene Participatiekader 'Iedereen aan zet' vastgesteld. Dit document is een specificering van het algemene participatiekader. Dit kader richt zich alleen op participatie van inwoners in projecten voor duurzame energie. Zowel het participatiekader 'Iedereen aan zet', als dit kader lokaal eigendom duurzame energie opwek gelden als leidraad voor duurzame energie opwek projecten. Daarbij is er altijd sprake van maatwerk omdat er voor elk project een afweging gemaakt wordt wat de juiste aanpak is. Ook is het goed om te beseffen dat participatie niet hetzelfde is als draagvlak. Een goed participatieproces kan leiden tot draagvlak. Andersom is het niet automatisch zo dat 'geen draagvlak' betekent dat er geen zorgvuldig participatieproces is doorlopen.

1.2 Kernbegrippen

Het gesprek met de omgeving over ruimtelijke ontwikkelingen noemen we participatie. Bij duurzame energie opwek projecten zijn er twee hoofdcategorieën in deze participatie: procesparticipatie en financiële participatie. Procesparticipatie gaat om de brede betrokkenheid van de lokale gemeenschap bij de voorbereiding van een energie opwek project, aanvullend de wettelijke inspraak bij onder andere vergunningverlening. Hiervoor heeft Alphen aan den Rijn het Participatiekader 'Iedereen aan zet'. Dit beleidskader zal hier verder in beperkte mate op in gaan. Met name de aspecten waar er raakvlakken zijn met financiële participatie zal worden gerefereerd aan 'Iedereen aan zet'. Bij financiële participatie gaat het onder andere over lokaal eigendom, andere regelingen zonder eigendom (zoals aandelen of obligaties), het omgevingsfonds en eventuele omwonendenregelingen. Hiermee wordt onder andere gezorgd voor een goede verdeling tussen de lusten en de lasten van het project. Onderstaand lichten we enkele kernbegrippen toe.

Energiecoöperatie

Een energiecoöperatie is een groep mensen die zich verenigen om aan de slag te gaan met duurzame en lokale energieopwekking. Leden van een coöperatie willen zelf een steentje bijdragen aan de energietransitie, en/of onafhankelijker worden op het gebied van energie. In een energiecoöperatie beslissen de leden op een democratische manier: ieder lid heeft één stem, en iedereen die dat wil kan lid worden.

Financiële participatie

Bij financiële participatie investeren bewoners en bedrijven in een project en krijgen uit die investering voordelen c.q. rendementen uit de opbrengsten van het project. Dit kan door actief te participeren met eigendom: lokaal eigendom. Het kan ook door actief te participeren zonder eigendom: obligaties en aandelen. Financiële participatie kan ook op een passieve manier, door middel van een omgevingsfonds

of een omwonendenregeling (zoals goedkope groene stroom). Financiële participatie is dus breder dan lokaal eigendom.

Directe omgeving

De directe omgeving zijn bewoners en ondernemers in de buurt van een project die hier dagelijks mee te maken hebben. Daarbij hoort een afstandsnorm tot zonnevelden van minimaal 800 meter of de zicht afstand als deze groter is dan 800 meter. Voor windturbines geldt een afstandsnorm van 10x de tiphoogte. Dit kan ook buiten de gemeentegrenzen van Alphen aan den Rijn zijn. Het betrekken van een grote groep uit de omgeving is gewenst. De omgeving is de regio Holland Rijnland.

Lokaal eigendom

Om te bepalen wanneer iets nu wel of niet onder lokaal eigendom valt, hanteren we de definities uit de landelijke Monitor Financiële Participatie van het ministerie van Economische Zaken & Klimaat: We gaan bij lokaal eigendom uit van juridisch eigendom van de productie-installatie. Dit betekent dat een groep inwoners en ondernemers uit de omgeving collectief of gezamenlijk (gedeeltelijk) eigenaar zijn van het duurzame energie opwek project. Meestal in de vorm van een energie-, of dorpscoöperatie, en zo zeggenschap hebben over (de ontwikkeling van) het project en ook juridisch eigenaar zijn. Dit is inclusief het meedelen in de opbrengsten, of een deel daarvan. Eigenaarschap houdt ook in dat een partij eventuele financiële risico's loopt. De gemeente Alphen aan den Rijn streeft naar minimaal 50% lokaal eigendom, met een voorkeur voor 100%. Het percentage correspondeert met het bedrag wat de initiatiefnemer investeert in het project. Het gedeelte dat wordt gefinancierd met leningen wordt buiten beschouwing gelaten. Andere vormen van financiële participatie, zoals het hebben van aandelen, een omgevingsfonds of een omwonendenregeling, zijn geen lokaal eigendom omdat het juridisch eigenaarschap ontbreekt.

Local4Local

Local4Local projecten hebben een nieuwe manier van lokaal eigendom. Het biedt energie-gemeenschappen de mogelijkheid om projecten te realiseren met eigen tarieven waarbij lokale opwek gekoppeld wordt aan lokale gebruikers. Dit soort projecten verkopen de energie voor kostprijs+ en hebben geen winstoogmerk. Local4Local projecten hebben hierbij de voorkeur.

Omgevingsfonds

Een omgevingsfonds is een fonds dat gevuld wordt vanuit het project, waarbij de omgeving onafhankelijk van de exploitanten of de gemeente bepaalt waar het geld aan wordt besteed. De exploitanten vullen dit fonds met een van tevoren afgesproken (jaarlijkse) afdracht. Als er gebruik gemaakt wordt van een omgevingsfonds is de minimale afdracht aan een omgevingsfonds €0,50 per MWh.

Omwonendenregeling

Een omwonendenregeling is een regeling die bedoeld is om mensen die dichtbij een project wonen, te compenseren voor eventuele overlast of om hen te laten profiteren van de opbrengsten van het project. Deze regelingen kunnen zowel financieel als materieel van aard zijn en kunnen verschillende vormen aannemen. Enkele voorbeelden zijn financiële tegemoetkomingen, hulp bij verduurzaming van de woning of inspraak in de ontwikkeling van het project. Het is belangrijk dat de regeling aansluit bij de specifieke situatie en behoeften van de omwonenden. Een goede omwonendenregeling omvat ook duidelijke communicatie over het project en inspraakmogelijkheden voor omwonenden tijdens de ontwikkeling en uitvoering.

(Proces)Participatie

Voor de omschrijving van (proces)participatie sluiten we aan bij de definitie uit de Omgevingswet: Participatie houdt in dat burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden in een vroegtijdig stadium bij de besluitvorming over visies, plannen, programma's en projecten in fysieke leefomgeving worden betrokken, of dat deze partijen zelf initiatief nemen voor ontwikkelingen in de leefomgeving. Participatie is dus meer dan de formele momenten waarop burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zienswijzen kunnen indienen. Het betreft juist het betrekken van partijen bij het besluitvormingsproces voordat de formele besluitvorming van start gaat.

Juridische borging lokaal eigendom

Juridisch gezien maakt is dit beleidskader afdwingbaar via de omgevingsverordening. Het belangrijkste is echter het stimuleren van lokaal eigendom wel en hiermee en dat de gemeente een duidelijk standpunt inneemt.

Er zijn wel mogelijkheden tot juridische borging als de gemeente zelf initiatiefnemer is en duurzame energie willen realiseren op gemeentelijke grond.

Een andere mogelijkheid is uitschrijven van een maatschappelijke uitvraag. Dan bieden we ruimte aan initiatieven waarin we – in geval van meerdere inschrijvingen- kunnen selecteren op basis van maatschappelijke inspanning.

2. Uitgangspunten

2.1 Minimaal 50% lokaal eigendom

De gemeente Alphen aan den Rijn onderschrijft het streven uit het Klimaatakkoord naar minimaal 50% lokaal eigendom. Onze voorkeur gaat daarbij nadrukkelijk uit naar 100% lokaal eigendom. In dit beleidskader staan de doelen en leidende principes die in Alphen aan den Rijn bij dat streven horen. Aangevuld met de instrumenten die we als gemeente inzetten, vormt dat het beleid waarmee we uitvoering geven aan dit streven. Hiermee onderstreept Alphen aan den Rijn het belang en nut van lokaal eigendom in de energietransitie.

2.2 Alphense doelen

De gemeente Alphen aan den Rijn realiseert lokaal eigendom in duurzame energie opwek projecten met de volgende hoofddoelen:

Lokaal zeggenschap over hoe duurzame energie opwek projecten in de eigen omgeving vorm krijgt en over de baten daaruit. Door als bewoners, bedrijven en organisaties uit de (directe) omgeving (mede)eigenaar te worden van het duurzame energie opwek project, wordt (democratisch) zeggenschap verkregen. Zij hebben daarmee het recht om mee te beslissen over het project, bijvoorbeeld over het verdelen van de baten. Dit levert financieel voordeel op voor de omgeving en levert een positieve bijdrage aan de betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving en hun invloed daarop.

Lusten en lasten eerlijk verdelen in de omgeving. De positieve aspecten van duurzame energie opwek projecten (de 'lusten', zoals financiële opbrengsten) worden verdeeld onder de omgeving en de ontwikkelende partijen.

Voortgang boeken in de energietransitie om invulling te geven aan de gestelde klimaatdoelen. Om de energietransitie te laten slagen, is het zaak dat de juiste kennis en ervaring bij duurzame lokale energieproductie wordt betrokken. Proces- en financiële participatie dragen daaraan bij door het draagvlak te vergroten en lokale kennis en kansen te benutten.

2.3 Leidende principes

Om de doelen die Alphen aan den Rijn koppelt aan lokaal eigendom te realiseren, heeft de gemeente leidende principes opgesteld. De leidende principes geven aan wat we in Alphen aan den Rijn verwachten van een duurzame, effectieve en inclusieve realisatie van energieprojecten. Met andere woorden, 'zo werken we in Alphen aan den Rijn aan duurzame energie opwek projecten'. Dit zijn de Alphense leidende principes:

1. Baten komen eerst terecht in de directe omgeving

Baten komen eerst terecht in de directe omgeving, want daar worden de lasten gevoeld. Die baten gaan bij voorkeur naar lokale projecten die bijdragen aan verduurzaming van de omgeving. Dit brengt de energietransitie verder en betreft ook actief de omgeving daarbij. Dat baten in de omgeving terechtkomen, sluit niet uit dat ook bewoners uit andere delen van Alphen aan den Rijn of buurgemeenten kunnen investeren in deze projecten. Financiële participatie wordt in eerste instantie in de directe omgeving aangeboden. Later ook breder in de omgeving.

2. Financiële participatie voor iedereen in de omgeving: elke inwoner van Alphen aan den Rijn moet mee kunnen doen

Financiële participatie is altijd op vrijwillige basis is voor inwoners en er is altijd keuzevrijheid in de vorm van de participatie. Ondanks dat is het wel belangrijk dat iedereen de kans krijgt om mee te doen, ongeacht sociaaleconomische status. Niet alleen mee profiteren en meebepalen als je kan investeren, maar juist voor iedereen in de omgeving. Inwoners die niet de financiële ruimte hebben om te investeren kunnen door middel van een lidmaatschap van de energie coöperatie zeggenschap verkrijgen. Lokaal eigendom gaat niet alleen over geld, maar ook over zeggenschap in het project. Belangrijk is dat de bewoners, bedrijven en organisaties in de directe omgeving zeggenschap krijgen in het project dat in hun buurt gerealiseerd wordt. Dus: meebeslissen, invloed hebben en gehoord worden. De vorm(en) van financiële participatie (lokaal eigendom, omgevingsfonds of omwonendenregeling) dienen aan te sluiten bij wensen van de omgeving. De energie coöperatie kan een belangrijke rol spelen in de realisatie van de financiële participatie. Verplicht is dat een grotere groep uit de omgeving kan meeprofiteren. Zo voorkomen we dat enkel 1 of 2 ondernemers het complete lokale eigendom verzorgen. Een ander voorbeeld is de verkoop van de elektriciteit met korting in de omgeving. De opgewekte stroom wordt met certificaat van oorsprong op de markt aangeboden. Hoe de verhouding tussen de verschillende manieren wordt uitgewerkt is per project verschillend, en in afstemming tussen de initiatiefnemer en de omgeving.

3. De duurzame relatie tussen alle partijen is de basis voor projectontwikkeling

De duurzame relatie tussen alle partijen is de basis voor projectontwikkeling. Duurzame energie opwek projecten staan er in de regel voor lange tijd, tussen 25-30 jaar. Met de voorbereidingstijd zijn de partijen voor bijna 35 jaar aan elkaar verbonden. Dit vraagt om een duurzame relatie. Energieprojecten worden gerealiseerd door gezamenlijk in gesprek te gaan en te blijven. De betrokken partijen (bewoners, bedrijven en organisaties uit de directe omgeving, ontwikkelende partijen, energiecoöperaties en de gemeente) werken samen en deelnemers staan op gelijke voet, met ieder zijn verschillende belangen en wensen. De uitkomsten van gesprekken vormen de basis voor verdere stappen, afspraken en besluitvorming. De dialoog met betrokken partijen blijft daarom ook continu plaatsvinden, ongeacht de fase van het project. Ook nadat vergunningen zijn afgegeven of is gestart met de bouw van het project. Een langdurige en duurzame relatie betekent ook dat snelle doorverkoop zo veel mogelijk wordt voorkomen en dat het maken van duurzame keuzes centraal staat. Partijen zien in elkaar een betrouwbare partner voor de toekomst en komen gemaakte afspraken na. Mocht een verkoop van een gedeelte van het eigendom gewenst zijn vanuit een van de partijen, dan gaan de rechten en plichten mee naar de volgende eigenaar. Dit wordt geborgd in de anterieure overeenkomst.

4. In Alphen aan den Rijn betrekken ontwikkelaars inwoners/omwonenden bij hun projecten t.b.v. de energietransitie

Initiatiefnemers betrekken de inwoners van Alphen aan den Rijn bij de energietransitie. De initiatiefnemers leveren in ieder geval een uiterste inspanning om 50% lokaal eigendom te realiseren. Met dit beleidskader streven we ernaar dat zeggenschap en juridisch eigenaarschap van een duurzaam energieproject voor tenminste 50% bij de omgeving ligt. Vanzelfsprekend blijft deelname voor inwoners altijd een vrijwillige keuze. Het is aan initiatiefnemers om een aanbod voor financiële participatie aan te bieden dat aantrekkelijk is voor de omgeving.

De leidende principes 1 en 2 moeten er tijdens de looptijd van een project voor zorgen dat een deel van de opbrengsten afgedragen wordt aan de omgeving. En dat de besteding van dit geld wordt overgelaten aan lokale vertegenwoordigers en/of via andere wijkinitiatieven.

Hoe het zeggenschap over dit geld geregeld is, wordt bepaald in overleg tussen het project en de omgeving. De gemeente dient in te stemmen met de besteding om vanuit het algemeen belang een goede en eerlijke besteding te kunnen waarborgen. Zo komen opbrengsten van een project met lokaal zeggenschap terecht in de omgeving.

2.4 Risicoparagraaf

Ondanks alle inspanningen vanuit de gemeente, initiatiefnemers en de omgeving is er bij ieder plan voor een duurzame energie opwek project een risico. Dit is het risico dat het project ondanks alle goede bedoelingen niet op de beoogde manier tot stand komt. Niet iedereen kan of wil mede-eigenaar zijn van een duurzame energie project, daarom zijn er ook andere manieren van financiële participatie, zoals een omgevingsfonds, of een omwonendenregeling.

Er bestaat ook een risico dat de omgeving niet voldoende kan/wil investeren of mee doen om de 50% te realiseren.

Lokaal eigendom betekent ook het dragen van een deel van het risico. Hoe groot dat risico is hangt van het moment van instappen. Het is goed om te beseffen dat verschillende manieren van financieel meedoen ook verschillende rendementen kennen.

- Risicovol rendement: Dit hoort bij een investering vóór een investeringsbesluit. Dit rendement is gelijk aan dat van een initiatiefnemer omdat hetzelfde risico wordt genomen.
- Risico-arm rendement: Dit hoort bij een investering ná een investeringsbesluit. Het rendement is logischerwijs enkele procentpunten lager omdat er minder risico is.

Exacte risico's zijn op voorhand moeilijk in te schatten. Dit hangt voor een groot deel af van het soort, de grootte van het project, het aantal inwoners en ondernemers in de omgeving en de bereidheid/financiële mogelijkheid van de omgeving om te participeren. Dit is per project verschillend.

3. Rollen en verwachtingen

3.1 Samenwerken met verschillende partijen

Het realiseren van lokaal eigendom in een project is maatwerk. Elke partij, of het nu de gemeente, de ontwikkelaar, de omgeving of de energiecoöperatie is, heeft daarbij een rol. De energiecoöperatie wordt hierbij specifiek genoemd vanwege haar rol als mogelijke vertegenwoordiger van lokale gemeenschappen en haar betrokkenheid bij duurzame energie-initiatieven. Hoe het lokale eigendom er op projectniveau precies uitziet, is afhankelijk van de omgeving waarin het project komt en de afspraken die partijen hierover samen maken. Wat wel vaststaat, zijn de verwachtingen die deze partijen en de gemeente Alphen aan den Rijn onderling van elkaar (mogen) hebben. Deze verwachtingen zijn gebaseerd op de doelen en leidende principes van dit beleidskader.

3.2 De gemeente Alphen aan den Rijn

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente neemt een actieve, aanjagende rol in de energietransitie. De gemeente is daarom op veel verschillende manieren betrokken bij de ontwikkeling van energieprojecten en bij het betrekken van de omgeving. Zo is de gemeente beleidsmatig verantwoordelijk voor de manier waarop met participatie en lokaal eigendom wordt omgegaan. Dit beleidskader hoort daarbij. Ook is de gemeente vaak het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning van een initiatief voor duurzame energie opwek projecten. Bovendien kan de gemeente eigenaar zijn van de grond waarop initiatieven gerealiseerd worden. Via tenders en eigen ontwikkelingsprojecten stuurt de gemeente dan op lokaal eigendom.

Wat verwachten wij van de gemeente?

De gemeente zet zich als volgt in voor de doelen en leidende principes uit dit beleidskader:

- Is de gemeente grondeigenaar of initiatiefnemer, dan zorgen we ervoor dat de openbare biedprocedure voor de gronduitgifte (tender) in lijn is met de doelstellingen en principes uit dit beleidskader en andere wetten en regels die daarop van toepassing zijn.
- De gemeente maakt als initiatiefnemer afspraken met grondbezitters in het (semi-) publieke domein om de principes van het beleidskader toe te passen.
- Bij initiatieven van ontwikkelende partijen en inwoners vervult de gemeente een faciliterende rol om te komen tot lokaal eigendom/financiële participatie; door waar nodig en gewenst het participatieproces te ondersteunen. Dit kan inhouden dat de gemeente adviseert, het initiatief neemt voor gesprekken of ruimtes beschikbaar stelt voor informatiesessies.
- Daarnaast heeft de gemeente een toetsende rol op het participatieproces van de aanvrager van de omgevingsvergunning voor een initiatief. Binnen dit participatieproces wordt ook invulling gegeven aan dit beleidskader. Voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning zal daarom getoetst worden of de aanvrager zich voldoende heeft ingespannen de principes uit het beleidskader uit te voeren. Uit die toetsing kan ook volgen dat de gemeente initiatiefnemers aanspreekt op handelen of nalaten, in het belang van de inwoners van Alphen aan den Rijn.
- In een anterieure overeenkomst maken de gemeente en de initiatiefnemer van een omgevingsvergunning afspraken over financiële participatie en lokaal eigendom, in lijn met deze uitvoeringslijn.
- De gemeente ondervangt geen financiële risico's of tegenvallers voor projecten. En is ook niet verantwoordelijk voor de financiering van projecten. Dit sluit niet uit dat de gemeente ervoor kan kiezen om ondersteuning te bieden. Bijvoorbeeld door bij te dragen aan de (kennis)ontwikkeling over lokaal eigendom daar waar er nog weinig of geen ervaring mee is.

3.3 De omgeving

Wat is de rol van de omgeving?

De omgeving staat bij projecten centraal: daar waar een energieproject komt, is ook de impact het meest voelbaar. Bij de lusten- en lastenverdeling gaat het daarom in eerste instantie om de directe omgeving van een project. Voor ontwikkelingen van duurzame energie opwek projecten is draagvlak in de omgeving van belang. Het opbouwen van een duurzame relatie tussen de ontwikkelende partijen en de omgeving is van groot belang. De betrokkenheid van de omgeving die daarvoor vereist is vraagt ook iets van de omgeving, een constructieve houding om tot oplossingen te komen. Daarnaast kan de omgeving projecten verbeteren door lokale kennis in te brengen. Hierbij geldt vanzelfsprekend het besef dat niet iedereen uiteindelijk 'voor' een ontwikkeling moet zijn als voorwaarde om deze te realiseren.

Wat verwachten wij van de omgeving?

- De omgeving neemt actief deel aan het gesprek en deelt de lokale inzichten. Deze zijn cruciaal voor een weloverwogen en op de lokale situatie afgestemd plan. Samenwerking is essentieel om de gehele lokale gemeenschap te bereiken. Wijk- en dorpsraden en organisaties die een belangrijke rol spelen in de gemeenschap, zoals scholengemeenschappen, verenigingen en corporaties, en lokale energie coöperaties staan open voor gesprekken.
- Alphense bewoners en ondernemers werken samen, met oog voor de verschillende belangen die bewoners en ondernemers kunnen hebben. Lokaal gevestigde ondernemers kunnen bijdragen aan de financiering van energie projecten en/of de opgewekte energie slim benutten voor hun verduurzamingsopgave, bijvoorbeeld in de vorm van een energyhub.
 - Lokaal eigendom kan niet alleen door ondernemers worden ingevuld, voor lokaal eigendom zijn altijd ook omwonenden nodig. Een collectief is hierbij verplicht.
 - Verhuizingen hebben geen directe invloed op het lokaal eigendom zelf, omdat het eigendom gevestigd is in de vorm van een energievoopdracht of een ander collectief. De coöperatie blijft bestaan, ongeacht of mensen verhuizen. Mensen die vertrekken kunnen wel hun deel in het eigendom verkopen of overdragen aan anderen.

- Financiële participatie is voor inwoners/omwonenden niet verplicht. Zij hebben de keuzevrijheid om wel of niet deel te nemen.

3.4 De initiatiefnemer

Wat is de rol van de initiatiefnemer?

Een initiatiefnemer is één of meerdere partijen of personen die met een idee of plan komt om het duurzame energie opwek project te ontwikkelen. De initiatiefnemer kan een grondeigenaar, energiecoöperatie, commerciële ontwikkelaar of samenwerking van meerdere partijen zijn. Een initiatiefnemer heeft een grote rol in de realisatie van duurzame energie opwek projecten. Die rol gaat van het onderzoeken van de locatie, via de vergunningaanvraag tot de uiteindelijke bouw en de verkoop van de opgewekte energie. Wat betreft de omgeving is de initiatiefnemer verantwoordelijk om te komen tot een duurzame relatie. Hierbij houden ze rekening met de doelen en principes uit dit beleidskader.

Wat verwachten wij van de initiatiefnemer?

- De initiatiefnemer zet zich ervoor in om lokaal eigendom en financiële participatie in het project mogelijk te maken. Hiervoor zet de initiatiefnemer de eerste stappen om de omgeving en een eventuele lokale energiecoöperatie te betrekken. Hierin kunnen bijvoorbeeld een commerciële ontwikkelaar en de energiecoöperatie ook samen optrekken. De initiatiefnemer onderbouwt hoe er ten minste 50% lokaal eigendom gerealiseerd gaat worden, daarbij motiveert de initiatiefnemer hoe ze zich gaat inzetten voor meer dan 50% lokaal eigendom.
- De initiatiefnemer gaat een partnerschap aan met de omgeving gebaseerd op gelijkwaardigheid en heeft een lange termijn focus. In de samenwerking tussen de initiatiefnemer en de omgeving is ruimte voor lokaal zeggenschap. De wijze waarop dit gebeurt, geeft de initiatiefnemer samen met de omgeving vorm. Deze zeggenschap gaat onder andere over de invulling van lokaal eigendom en financiële participatie, maar kan ook gaan over andere afspraken zoals het beperken van overlast.
- De initiatiefnemer richt zich op de uitvoering van projecten om de klimaatdoelstellingen gezamenlijk en tijdig te bereiken. Een project, inclusief de bijbehorende organisatie- en eigendomsstructuur, moet zowel juridisch als financieel haalbaar zijn.
- De initiatiefnemer dient een participatieplan in waarin wordt aangegeven welke stappen er worden doorlopen in de procesparticipatie. In dit plan staat beschreven hoe ideeën en wensen vanuit de omgeving worden meegenomen, wat ermee gebeurt en op welke manier dit wordt teruggekoppeld. In ieder geval noodzakelijk is een algemene informatiebijeenkomst in de aanloop naar het aanvragen van een omgevingsvergunning voor geïnteresseerde inwoners en vanuit omliggende gemeenten verplicht. Deze moet minimaal drie weken van tevoren worden aangekondigd in het Alphen nieuws en via een brief aan omwonenden. Tijdens deze bijeenkomsten wordt er gewerkt met presentielijsten en moeten de verslagen openbaar te raadplegen zijn.
- Een initiatiefnemer komt niet voor de snelle handel. En als er doorverkoop plaatsvindt, moet de opvolgende partij minimaal hetzelfde niveau van participatie bieden en zich aan de eerder gemaakte afspraken houden, inclusief plannen voor vervolgttrajecten in de wijk met de bewoners. Doorverkoop biedt ook kansen voor een lokale organisatie om zich (nog meer) in het project in te kopen.

Ideeën en wensen vanuit omwonenden worden in het participatieproces meegenomen. Wat er met de ideeën en wensen gebeurt wordt teruggekoppeld. Bij het indienen van een ruimtelijk initiatief wordt beschreven welke acties omtrent procesparticipatie reeds zijn uitgevoerd en welke acties op welk moment in het vervolgproces worden uitgevoerd.

3.5 De energie coöperatie

Wat is de rol van de energiecoöperaties?

Energiecoöperaties kunnen fungeren als initiatiefnemer. Daarnaast geven ze invulling aan lokaal eigendom. Dankzij hun specifieke structuur en sociale betrokkenheid kunnen energiecoöperaties (via hun leden) de gemeenschap vertegenwoordigen. Zowel in de ontwikkeling van het project als in lokaal houden van de baten.

Wat verwachten wij van energiecoöperaties?

Aanvullend op de verwachtingen genoemd bij de rol van ontwikkelaar, wordt van energiecoöperaties het volgende verwacht:

- Energiecoöperaties streven ernaar één van de vertegenwoordigers van de lokale omgeving te zijn. Coöperaties werven zo veel mogelijk leden en proberen daarmee een afspiegeling van de lokale omgeving te zijn. Coöperaties zijn op de hoogte van de behoeften en wensen in omgeving. Daarnaast nemen ze een actieve rol in de communicatie met de omgeving.

- Energiecoöperaties delen de opbrengsten aantoonbaar op lokaal niveau en herinvesteren winsten in projecten op het gebied van energie, bredere duurzaamheid en/of klimaatadaptatie. Over het algemeen gaat dit via een project bv waarvan de energie coöperatie (mede)eigenaar van is.
- Energiecoöperaties richten zich niet per se alleen op inwoners, maar zoeken ook actief naar samenwerking met lokale bedrijven en andere (maatschappelijke) organisaties.
- Energiecoöperaties in Alphen aan den Rijn en omgeving leren van elkaar. Energiecoöperaties werken samen, delen kennis, ervaring en kunde. Op deze manier voorkomen ze dat hetzelfde werk op verschillende locaties opnieuw moet worden gedaan. Daarom zoeken energiecoöperaties actief naar hulp en samenwerking met andere energiecoöperaties en de overkoepelende organisaties zoals Rijnland Energie en Energie Samen. Daarmee onderschrijven ze de coöperatieve principes.